

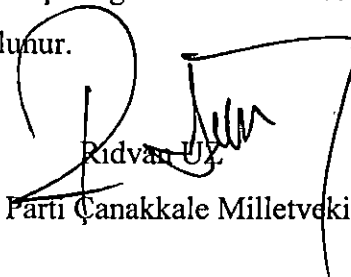
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

32659 sayısıyla Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Orman Kanununun 17. Maddesinin İkinci Fıkrasının Uygulanması Hakkında Yönetmelik”, devlet ormanlarında yapılan izinsiz yapı ve faaliyetlere karşı idareye doğrudan yıkım ve el koyma yetkisi tanımaktadır. Bu yönetmelik, yasal çerçevede ormanları koruma amacını taşısa da, sahada yürütülen uygulamalar neticesinde binlerce dönüm tapulu zeytinlik, bağ ve tarım arazisinin “fiilen orman sayılıyor” gerekçesiyle yıkıma uğradığı görülmektedir.

Orman kadastro çalışmaları tamamlanmamış pek çok bölgede, özellikle Ege ve Marmara havzalarında; zeytinlikler, bağlar ve tarımsal üretim alanları, orman sınırları içine dahil edilmekte; tapulu mülkiyete rağmen vatandaşın kullanımına yasak getirilmekte ve tarımsal faaliyetler “izinsiz kullanım” sayılarak yıkılmaktadır. Vatandaşın Anayasa’nın 35. maddesiyle güvence altına alınmış mülkiyet hakkı, mahkeme kararı olmaksızın idarenin “yerinde tespiti” ile fiilen ortadan kaldırılmakta; bu durum hukuken ‘de facto müsadere’ yani fiili el koyma anlamına gelmektedir.

Özellikle zeytinlik alanlarının bu şekilde hedef alınması, hem tarımsal üretimin daralmasına, hem de kırsalda yoksullaşmanın ve göçün hızlanmasına yol açmaktadır. Bu uygulamalar, yalnızca bireysel hakları değil; aynı zamanda ülkemizin gıda güvenliğini, çevresel sürdürülebilirliğini ve kültürel mirasını da tehdit etmektedir. Bu nedenlerle, zeytinlikler başta olmak üzere tarım arazilerinin, bağların ve kırsal yerleşimlerin söz konusu yönetmelik kapsamında nasıl etkilendiğinin, vatandaş mülkiyetine yönelik hangi uygulamaların hayata geçirildiğinin, doğa koruma ile üretim hakkı arasında nasıl bir denge kurulması gerektiğinin tüm yönleriyle araştırılması zaruridir.

Bu kapsamda; “Orman Kanununun 17. Maddesinin İkinci Fıkrasının Uygulanması Hakkında Yönetmelik”in doğurduğu hukuki, sosyal ve ekonomik etkilerin derinlemesine incelenmesi, özellikle zeytinliklerin korunması ve kırsal üretimin güvence altına alınması amacıyla; Anayasa’nın 98’inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılması saygıyla arz olunur.

Ridvan Uzun
İYİ Parti Çanakkale Milletvekili

GENEL GEREKÇE

11 Eylül 2024 tarihli ve 32659 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Orman Kanununun 17. Maddesinin İkinci Fıkrasının Uygulanması Hakkında Yönetmelik”, devlet ormanlarında gerçekleşen işgal, faydalanma, yerleşme, izinsiz yapı ve tesis inşası ile ekim ve dikim faaliyetlerine karşı, herhangi bir yargı kararına gerek olmaksızın doğrudan idari müdahale yapılabilmesine imkân tanımaktadır.

Orman kadastrou yapılırken, fiilen tarımsal üretimde kullanılan, hatta zeytin ağaçlarıyla kaplı alanların “hava fotoğrafları” ve “memur kanaati” gibi teknik dışı yöntemlerle orman sınırına dahil edildiği vakalar çok sayıdadır. Bu durumda tapulu araziler bile, “fiilen orman sayıldığı” iddiasıyla Orman Genel Müdürlüğü lehine tescillenmekte; vatandaşın zeytinliği “orman işgalcisi” olarak değerlendirilmekte ve yıkıma uğratılmaktadır. Anayasa Mahkemesi, orman kadastrou yapılırken hak sahiplerinin tapu ve kadastro kayıtlarının dikkate alınması gerektiğini vurgulayan çok sayıda karara sahiptir. Ancak yönetmelik uygulamaları bu içtihatlarla aykırı şekilde işlemekte, vatandaşın tarımsal faaliyet yaptığı tapulu zeytinliklere orman statüsü verilerek fiilen el konulmaktadır. Özellikle Ege ve Marmara Bölgelerinde, binlerce dönüm zeytinlik, “orman alanına izinsiz yapı” gerekçesiyle sökülmüş; köylülerin yaşam alanları, geçim kaynakları ve kültürel dokusu tahrip edilmiştir. Zeytin ağaçları yalnızca ekonomik bir değer değil; bu milletin tarım kültürü, gastronomisi ve inancı açısından da kutsaldır. Yönetmeliğin bu haliyle uygulanması, zeytinliklere karşı hukuki değil ideolojik bir yıkım gibi algılanmaktadır.

Zeytinliklerin yok edilmesiyle birlikte kırsaldaki üretici, hem ürününden hem de pazarlama zincirinden koparılmaktadır. Bu durum, ülke genelinde gıda güvencesi ve tarımsal üretim planlaması açısından da büyük bir tehdittir. Kırsal yoksulluğu artıran, göçü tetikleyen ve üretimden kopmaya neden olan bu uygulama, yalnızca bireysel değil, milli ölçekte ekonomik bir kayıptır. Yönetmelikte, izinsiz yapıların tespitinde ve yıkımında inşaatın tamamlanma düzeyine bakılmaksızın, idarenin derhal harekete geçmesi ve ilgili yapı veya tesisin mühürlenmeden yıkılmasına kadar uzanan işlemleri kısa sürede ve mahkeme kararı olmaksızın tamamlaması öngörülmektedir. Bu durum, çevre ve orman koruma amacı taşısa da, uygulamada birçok anayasal, idari ve sosyal sorun doğurmuştur ve doğurmaya devam etmektedir.

Anayasa’nın 35. maddesiyle güvence altına alınan mülkiyet hakkı, 36. maddede yer alan hak arama özgürlüğü, 125. maddede ifade edilen idari işlem ve eylemlere karşı yargı denetimi ilkesi ve 169. maddede tanımlanan ormanların korunmasına ilişkin devletin görev ve yükümlülükleri, bu yönetmelikle birlikte aynı anda ve hassas bir denge içinde değerlendirilmesi

gereken normlardır. Ancak söz konusu yönetmelik, idareye yargı kararına gerek duymadan yapı yıkma, malzeme ve ekipmana el koyma, kişisel mülkleri sökerek bertaraf etme yetkisi tanımakta; idarenin takdir yetkisini genişletirken yargı denetimini geriye itmektedir. Bu durum, hukuk devleti ilkesine aykırılık, orantılılık ilkesinin zedelenmesi ve güçlü olan idare karşısında bireyin korunmasız bırakılması gibi çok ciddi sorunlara yol açmaktadır. Türkiye genelinde hâlen orman kadastro su tamamlanmamış çok sayıda kırsal alan mevcuttur. Bu bölgelerde, tescil dışı ama "fiilen orman vasfı taşıdığı" iddia edilen alanlar için yönetmeliğe dayalı işlem yapılmaktadır. Memur kanaatiyle hazırlanan krokiler, uydu görüntüleri veya saha gözlemlerine dayalı olarak "orman alanı" ilan edilen bu sahalarda, yapıların yıkılması, dikimlerin sökülmesi ve vatandaşın malına el konulması gibi uygulamalar yapılmakta; birçok vatandaş kendi tapulu arazisinde dahi kaçak yapı sahibi konumuna düşürülmektedir. Bu durum mülkiyet ve kazanılmış haklar açısından açık hukuki belirsizlik doğurmakta, çok sayıda uyuşmazlığın mahkemelere taşınmasına yol açmaktadır.

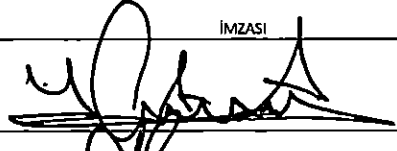
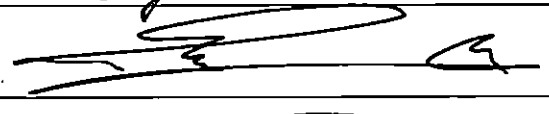
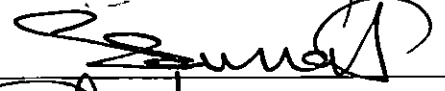
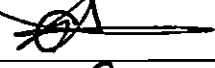
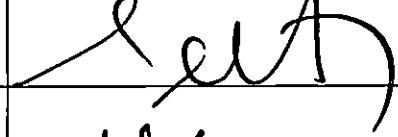
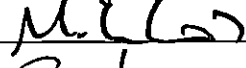
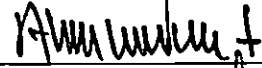
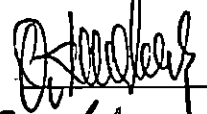
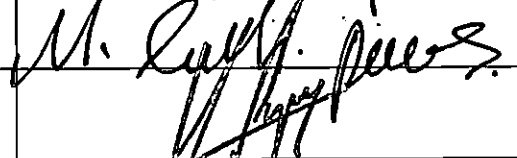
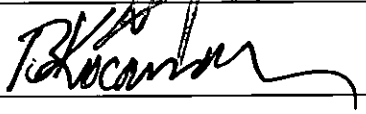
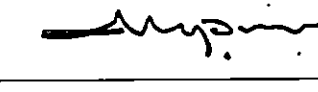
Yönetmeliğin 5. ve 6. maddelerine göre orman muhafaza memurları veya işletme şefliği, izinsiz yapı veya dikimi tespit ettiğinde, tek taraflı zabıt düzenleyip hem yapıya hem de eşyaya el koyabilmekte, ardından bu yapıyı yıkabilmektedir. Bu süreçte, yapı sahibinin iddiaya karşı kendisini savunabileceği herhangi bir itiraz, askı süresi veya ön inceleme usulü bulunmamaktadır. Orman muhafaza memurlarına ve idare personeline önleme araması, suç eşyasına el koyma, mühürleme ve bertaraf etme gibi olağanüstü yetkiler tanınmaktadır. Ancak bu yetkilerin Ceza Muhakemesi Kanunu'na uygun biçimde kullanılıp kullanılmadığına dair net bir iç denetim mekanizması yoktur. Özellikle mühürleme yapılmadan doğrudan yıkım gibi işlemlerde delil tespiti, yargı denetimi ve ölçülülük ilkesi ihlal edilmektedir.

Yönetmeliğin 12. maddesi, yıkılması gereken yapıların eğer ormancılık hizmetinde kullanılmasına ihtiyaç varsa, Orman Genel Müdürünün oluru ile kamu hizmetine tahsis edilebileceğini düzenlemektedir. Ancak bu tahsis süreci bir kamulaştırma kararı olmadan, mülkiyetin idare lehine geçirilmesi sonucunu doğurabilmekte ve de facto müsadere (el koyma) anlamı taşımaktadır. Anayasa Mahkemesi içtihatlarında defaatle vurgulanan, "herhangi bir mülkiyet değişikliğinin ancak yargı güvencesi altında ve bedeli ödenerek yapılabileceği" ilkesi bu uygulamayla çiğnenmektedir. Yönetmeliğin bu haliyle uygulanması, özellikle kırsal kesimde yaşayan ve tapu-orman sınır uyuşmazlığı yaşayan vatandaşlarda derin bir mağduriyet hissi yaratmaktadır. Yıkım sürecinde kişisel eşyaların sökülmesi, yaşam alanlarının dağıtılması, tarımsal faaliyetlerin sekteye uğraması gibi çok sayıda sosyal risk göz ardı edilmektedir. Bu tür uygulamalar, yalnızca çevre koruma adına değil, adalet duygusu ve sosyal barış açısından da

büyük kırılmalara neden olmaktadır. Orman Genel Müdürlüğü'ne bağlı farklı bölge müdürlükleri arasında yönetmeliğin uygulanmasında ciddi farklar görülmektedir. Bazı bölgelerde yapıların hemen yıkıldığı, bazı bölgelerde yıllarca müdahale edilmediği örnekler kamuoyuna da yansımıştır. Bu durum, idarenin işlemde eşitlik ilkesine aykırıdır ve vatandaş "idareye göre hukuk" anlayışıyla karşı karşıya bırakmaktadır.

Tüm bu sebeplerle, söz konusu yönetmeliğin uygulama etkilerinin, vatandaş üzerindeki yansımalarının, Anayasal ilkelerle uyumunun ve sosyal adaletle çelişen yönlerinin kapsamlı biçimde incelenmesi büyük önem arz etmektedir. Yönetmeliğin hukuki çerçevesi, uygulama pratiği ve mağduriyet alanları hakkında yetkili bakanlıklar, akademisyenler, hukukçular, STK'lar ve vatandaşların dinleneceği bir Meclis Araştırması Komisyonu kurulması; hem kamu vicdanını rahatlatacak hem de hukuk devleti ilkesini tahkim edecek bir adım olacaktır.

Bu kapsamda, "Orman Kanununun 17. Maddesinin İkinci Fıkrasının Uygulanması Hakkında Yönetmelik"i'nin doğurduğu hukuki, sosyal ve idari sonuçların tüm yönleriyle araştırılması amacıyla, Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılması zaruridir.

ADI VE SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZASI
Yunus AYDIN	Trabzon	
Ersin Beyaz	İstanbul	
Yüksel ARSLAN	ANKARA	
Yüksek Selah TÜRKOĞLU	BURSA	
Selcen TAŞGİOĞLU	TEKİRDAĞ	
Senol SUNAT	MANİSA	
TURAN YALDIR	AKSARAY	
LÜTFÜ TÜRKAN	KOCAELİ	
Ertan USTA	SAMSUN	
Metin ERGUN	MUĞLA	
Lütfullah KAYAARSLAN	YOLGAT	
Ahmet Emre PAKIDAN	ANKARA	
Ömer KARAKAŞ	AYDIN	
M. Cihan PAGACI	İSTANBUL	
Hücr POYRAZ	ANTALYA	
BURHANETTİN KOCAMAZ	MERSİN	
BURAK AKBURAK	İSTANBUL	
Hassan TOKTAŞ	Bursa	
Ayyıldız TÜRKES TAŞ	Adana	
Hüsmen KIRKPINAR	İzmir	